

UOT 81

İNGİLİS DİLİNİN FORMALAŞMASI PROSESİNDƏ “BEOVULF” EPOSUNUN YERİ

Lalə ƏLİYEVƏ*

Məqalə redaksiyaya daxil olmuşdur: 13 avqust 2023; çapa qəbul edilmişdir: 2 sentyabr 2023; online-da çap edilmişdir: 27 sentyabr 2023.

Received: 13th of August, 2023; accepted: 2th of September, 2023; published online: 27th of September, 2023.

Açar sözlər: ingilis dili, ingilis ədəbiyyatı, “Beovulf” eposu, dilin poetik xüsusiyyətləri

Giriş

Bədii mətnlərin dil və üslub xüsusiyyətləri xalq danışığı dilinə yaxın olduğu üçün tarixi təkamül dövründə baş verən dəyişiklikləri daha aydın sezmək mümkündür. Bədii mətnlərin dilində olan özünəməxsus xüsusiyyətlər adətən ədəbiyyat elmində işlənən bədii dil və bədii üslub terminləri ilə də əvəz edilə bilər. Bədii dilin digər nitq növlərindən fərqi, yaradıcılıq məhsulu kimi təzahür etməsidir. Bədii dilin geniş istifadəsi təmtəraqlı şəkildə ifadə üslubu, səslərin təkrarlanması, buraya alliterasiya, assonans ifadə vasitələrini misal gətirmək olar, o cümlədən intonasiyanın tərzi geniş şəkildə istifadə edilir. Bədii mətnlərdə istifadə olunan sözlər özlərinin bədii imkanlarının geniş şəkildə təqdim edilməsi söz sənətkarlarının rolundan, onu istifadəsindən asılıdır. Bədii dil haqqında danışarkən ilk olaraq poetika yada düşür.

Qədim və orta əsrlərdə poetika öz obrazları, janrları, üsulları ilə mövcud olmuşdur. Avropa ədəbiyyatının poetikasından danışdıqda ilk yada düşən əsərlərdən biri “Beovulf” dastanıdır. Əsərin dil və üslub xüsusiyyətlərindəki özünəməxsusluq epos adlandırılan bu əsəri müxtəlif aspektlərdən tədqiq etmək mümkün olduğunu göstərir. Qeyd etmək lazımdır ki, Avropa, o cümlədən ingilis ədəbiyyatının ən məşhur əsərlərinin dil-üslub xüsusiyyətlərini araşdırmaq bir çox hallarda yetərinə çətinlik törədir.[§] Çünki bir sıra Avropa dilləri, o cümlədən ingilis dili tarixi təkamül prosesində leksik, semantik və qrammatik cəhətdən kifayət qədər dəyişikliyə uğramış, bu günümüzdə gəlib çatanadək öz ilkin köklərindən xeyli dərəcədə fərqlənmişdir. Məsələn, qədim ingilis ədəbiyyatının dünyaca məşhur olan “Beovulf” eposunun, eləcə də həmin dövrə aid digər ədəbi nümunələrin dil və üslub xüsusiyyətlərini araşdırarkən də bu məsələnin bir daha şahidi oluruq. Eyni zamanda Avropa ədəbiyyatının ən məşhur əsərlərini araşdırdıqda məlum olur ki, bu əsərlərin dil xüsusiyyətlərini araşdırmaq bəzi məqamlarda kifayət qədər çətinlikdir. Bunun səbəbi bir çox Avropa dillərinin tarixi təkamüldə leksik, semantik və qrammatik cəhətdən kifayət qədər dəyişikliyə uğramasıdır. Məsələn, ingilis ədəbiyyatının dünyaca məşhur olan “Beovulf” eposunun dil və üslub xüsusiyyətlərini araşdırarkən bu məsələnin bir daha şahidi oluruq.

“Beovulf” epik poemasının qiymətləndirilməsi və ingilis dilinin formalaşması prosesi

Anqlo-sakson poeziyasının önəmli nümunəsi kimi hesab edilən “Beovulf” eposu orta

* doktorant, Azərbaycan Turizm və Menecment Universiteti
e-mail: lalaaliyeva830@mail.ru

əsrilər Qərbi Avropa ədəbiyyatında mütəxəssislər tərəfindən mükəmməl bir hadisə kimi qiymətləndirirlər. Bu, epik poema ümumgerman alliterativ şeiri və kökləri etibarilə hind-Avropa ulu dilinə söykənən ümumgerman poetik leksikası əsasında yaranmışdır. "Beovulf" eposunda olan mürəkkəblik orijinal mətnin böyüklüyü, əzəməti, əsasən, qədim ingilis dilinin və bu dildə yazıya alınmış alliterativ şeirin melodik və ritmik strukturu ilə bağlıdır. Bu epik poemanın başlıca poetik xüsusiyyəti alliterasiyadır (6, s. 103).

Yəni alliterasiya dedikdə, eyni samit səsinin təkrarlanma yolu ilə bədii təsiri gücləndirən bir ifadə vasitəsidir (1).

Qədim ingilis şeirlərində az qala bütün sözlər alliterasiyadır. Bu şeirlərin poetik imkanlarını ortaya çıxaran vasitələr sırasında alliterasiya xüsusi rol oynamışdır. Həmin dövrün ədəbi əsərlərində rast gəlinən alliterasiya nümunələrinə diqqət yetirsək, görürük ki, "swift swallow flying to the south"da olduğu kimi "s" hərfinin isimlə təkrarlanmasını ehtiva edir. Assonans saitlərin bir-biri ilə birləşmədiyi yarımqafiyə mənasına gəlir. Qədim ingilislər şeirlərini təkcə assonansla deyil, həm də iki fərqli sözün birləşməsindən yaranan oxşarlıqlarla "bəzəyirdilər". Məsələn, "sword" əvəzinə, "battle-lighting", "darkness" əvəzinə, "dark-helmet", "body" yerinə, "bone house" istifadə olunurdu, o cümlədən "qan" əvəzinə, "war-seat", "grave" əvəzinə, "death-house", "eyes" əvəzinə, "head-jewels", "sea" yerinə isə, "whale-path" kimi ifadələrdən istifadə edirdilər və bu da onların metaforik bədii təxəyyüllərinin inkişaf etdiyini göstərir (5).

1066-cı ildə artıq Normand istilasının bitməsi ilə İngiltərə ərazisində saks, yut və anql kimi german tayfaları məskunlaşmış, beləliklə, anqlosaks dili – qədim ingilis dili və vahid ədəbiyyat formalaşmışdı. Belə ki, Böyük Britaniyada qədim dövrdə İrlandiya, Şotlandiya və Uels dillərinin qarışığı olan Kelt adlanan dil danışılırdı. İngilis torpaqları german tayfaları tərəfindən işğal edildikdə, birmənalı olaraq onların dilinə də mənfi təsirsiz keçməmişdir. İngilis dilinin tarixi e.ə. V əsrin ortalarında üç alman tayfasının, Anql, Sakson və Jutlərin Britaniyaya hücumu ilə başladığı deyilir. İşğalçılar özləri ilə bu ərazilərin yerli xalqına öz dillərini, yəni alman dialektini gətirirlər. Bu ləhcə indiki ingilis dilinin "Angleish", daha sonra isə "English" kimi əsasını təşkil edir.

İngiltərənin 1016-cı ildə Danimarka tərəfindən tabe etdirilməsindən sonra burada skandinav məskənləri salınmağa başlandı. İngilis dilinə qohum skandinav dillərinin ciddi qarşılıqlı təsiri meydana gəldi. Bu təsir ingilis dilinin təkcə qədim dövründə deyil, müasir mərhələsində də həm leksika, həm fonetika, həm də qrammatika baxımından özünü göstərir. Orta dövrdə, daha dəqiqi 1066-cı ildə İngiltərə normanlar tərəfindən işğal olunmuş, bununla da ikidillilik meydana çıxmışdır.

Qeyd etmək lazımdır ki, bu dövrdə dəyişikliklər yalnız leksik, semantik quruluşda deyildi. İşğalçılar, eyni zamanda, öz əlifbalarını da özləri ilə gətirirlər. O dövrdə taxta və daş üzərində oyma ilə yaradılmış "runik" əlifbadan istifadə olunmuşdur. Lakin bu əlifba yazı işində istifadə edilmədiyindən əfsanə və rəvayətlərin qeydləri də bu əlifba ilə aparılmamış, sadəcə ağızdan-ağıza keçərək sonrakı nəsillərə ötürülmüşdür. Buna görə də qədim ingilis dili haqqında çoxlu məlumatlar daha sonra anqlo-sakson dövründə rahiblər tərəfindən latın qrafikası ilə yazılmış əlyazmalardan əldə edilmişdir. Yəni köhnə Alman və Runik əlifbaları da latın qrafikası ilə əvəz edilmişdir. Bu gün runik əlifba ilə yazılmış köhnə ingilis dilini başa düşmək, demək olar ki, mümkün deyil. Lakin buna baxmayaraq, bəzi köhnə ingilis sözləri bugünkü müasir ekvivalentlərinə müəyyən qədər yaxındır. Bunlara misal olaraq, **under, to, for, from, with; that, and, or** kimi bəzi bağlayıcılar; **I, we, his, your** kimi bəzi əvəzlilikləri və bir çox ümumi söz və feilləri saymaq olar.

Ancaq onu da qeyd edə bilərik ki, müəyyən məqamlarda indiki ingilis dilinin qrammatik quruluşu ilə köhnə ingilis dilinin quruluşunda müəyyən bənzərliklər də mövcuddur. Belə ki, feillərdəki zamanlar, demək olar ki, eynidir. Məsələn, köhnə ingilis dilində **to be** feili **wes/were** kimi işlənsə də, müasir ingilis dilində **was/were** kimi işlənməkdədir.

Həmçinin müasir ingilis dilində söz sırası da bir çox cəhətdən köhnə ingilis dilindəki ilə eynidir. Deməli, digər dillərin müasir ingilis dilinə təsiri əsas strukturu pozmadan daha çox leksik səviyyədə olmuşdur. Apardığımız araşdırmalar onu deməyə əsas verir ki, anqlo-sakson dövründə üç fərqli dil ingilis dilinə əhəmiyyətli dərəcədə təsir etmişdir. Bunlardan birincisi keltlərin danışdıqları dildir. İngilis dilinə daha çox təsir edən başqa bir dil latın dilidir. Roma İmperiyası dövründə Britaniya adalarına göndərilən keşişlər özləri ilə buraya İncilin əsas tərcümələrindən biri olan latın dilini gətirdilər və ingilis dili üzərində uzun illər latın dilinin təsiri başladı. Anqlosakslar xristianlaşdıqdan sonra latın dilindən ingiliscəyə bir sıra sözlər daxil olmuşdur. Təhsil və təhsillə bağlı bir çox sözlər də latın dilindən ingilis dilinə keçmişdir. İngilis dilinin inkişafında təsirli olan başqa bir dil, İngiltərənin şimalında məskunlaşan Danimarkalı işğalçıların danışdıqları "Old Norse" adlı köhnə Skandinaviya dilidir. İngiltərənin şimalında **-by** ilə bitən 600-ə yaxın şəhərin adları qədim norveç dilində şəhər mənasını verən **byr** sözündəndir.

Həm də **odd** (tək), **fellow** (yoldaş, dost), **guess** (təxmin et), **kindle** (alışmaq), **leg** (ayaq), **loose** (boş), **raise** (yüksəlmək), **sky** (səma), **window** (pəncərə), **skin** (dəri), **happy** (xoşbəxt), **ugly** (eybəcər), **knife** (bıçaq) kimi bir çox söz bu dildən gəlib. Eyni zamanda vikinqlər özləri ilə bir çox qədim skandinav sözləri gətirmişlər: **egg** (yumurta), **cake** (tort), **husband** (ər), **skill** (bacarıq), **anger** (hirs), **take** (almaq), **give** (vermək), **call** (zəng), **die** (ölmək) və s (3, s. 292).

Qədim və orta dövrdə ingilis dilinə münasibət və "Beovulf" dastanına olan yanaşma

Qədim ingilis dilində yazılmış ilk ingilis əsərləri erkən orta əsrlərdə yazıya alınmışlar. İngilis dilində tapılan ən qədim mətn Kadmon (**Caedmon**) himni hesab olunur. İngilis mədəniyyətində şifahi ənənə çox güclü idi və o dövrdə epik şeirlər ədəbiyyatda xüsusi yer tuturdu. Qədim ingilis ədəbiyyatının xristianlıqdan əvvəlki ən məşhur əsəri və ingilis ədəbiyyatında ilk epik poema "Beovulf" hesab olunur. Qədim dövr ingilis ədəbiyyatında ən məşhur əsər hesab olunan "Beovulf" nəsilən-nəslə şifahi olaraq keçmişdir. Üç mindən çox sətirdən ibarət olduğu üçün kifayət qədər genişhəcmli olan bu dastan təxminən X əsrin sonlarında yazılsa da, çox sonralar aşkara çıxarılmışdır. Bu epik poema bugünkü Norveç və ya İslandiya dili ilə çox oxşarlıq daşıyır. Orta əsrlərdə ən azı beş fərqli dilin qarışığı olan ingilis dili orta ingilis dili adı ilə İngiltərənin rəsmi dili oldu. 1350-1380-ci illər arasında bu dil ardıcıl olaraq məktəblərin və məhkəmələrin dilinə çevrilmişdir. 1362-ci ildə parlament ilk dəfə ingilis dilində bir çıxışla açılmışdır. 1399-cu ildə taxta çıxan IV Henri Norman (Henry Norman) istilasından sonra ingilis dilli ilk ingilis kralı idi. XIV əsrin sonunda London ləhcəsi standart ədəbi dil kimi meydana çıxdı və Cefri Çoser (Geoffrey Chaucer) ingilis dilinin London dialektində ölməz "Kenterberi Nağıllarını" (**The Canterbury Tales**) yazmışdır.

İngilis ədəbiyyatının ən qədim nümunəsi olan "Beovulf" eposu ilə təxminən 600 ildən sonra yazıya alınmış məşhur orta əsrlər ingilis yazıçısı Çoserin "Kenterberi nağılları" əsərini dil baxımından müqayisə etdikdə məlum olur ki, hər bir halda Çoserin dili müasir oxucu üçün daha başa düşüləndir.

Yuxarıda qeyd etdiyimiz kimi, "Beovulf" poemasını qədim ingiliscə yazılmış mətnini oxuyanda, demək olar ki, bir neçə sözdən başqa, yəni əsasən, feillərdən başqa çox şey başa düşülmür. İki dövr arasında ən əhəmiyyətli dəyişiklik həm qrammatikada, həm də dilin lüğət tərkibində baş vermişdir. Xüsusilə sözlərin sonunda qrammatik şəkilçilərin götürülməsi çox açıq şəkildə özünü göstərir. Aşağıdakı nümunə köhnə və orta ingilis dilində "gün" sözünün tək və cəm formalarının dəyişməsinə göstərir.

	Qədim ingilis dilində		Orta ingilis dilində	
	tək	cəm	tək	cəm
Nominative:	se dæg	tha dagas	the day	the dayes

Accusative:	thone dæg	tha dagas	the day	the dayes
Dative:	thæm deg	thæm dæg		
Genitive:	thæs dæges	thara daga	the dayes	the dayes
Instrumental:	thy dæge	thy dæge.	(3, s. 295)	

Yuxarıda görüldüyü kimi, orta ingilis dilinə aid olan hissədə qrammatik şəkilçi sistemi xeyli sadələşdirilmişdir. Ancaq bunun səbəbi dəqiq bilinməsə də, danışıq ingilis dilində tələffüz olunmayan hecaların atılması ilə izah oluna bilər. Dil tarixçilərinin fikrincə, bu qrammatik dəyişiklik qədim və orta dövrün ingilis dili arasındakı fərqi yaratdı. Bu dəyişikliklər 1066-cı il Norman istilasından bir əsr əvvəl başlamış və işğaldan bir əsr sonra tamamlanmışdır. 1066-cı ildə Hasting (Hastings) döyüşü ilə Fateh Vilyam (Fatih William) adalarını ələ keçirdi və Normanların uzun illər məskunlaşmasına səbəb oldu. Norman işğalının təsiri söz girişində daha təsirli oldu. Bununla da normanlar fransız dilini İngiltərəyə gətirdilər və orta ingilis dövrünün sonunda hökumət, din, hüquq, yemək, incəsənət, ədəbiyyat, tibb və digər sahələrə aid təxminən 10.000 fransız sözü ingilis dilinə daxil oldu. Fransız dili ölkəni idarə edən Norman hökmdarlarının ana dili olduğu halda, ingilis dili adi insanların dili olaraq qaldı.

Qeyd etmək lazımdır ki, ingilis zadəganlarının fransızlara, onların dilinə mədəniyyətə marağı da kifayət qədər yüksək idi. Bu iki qrup birlikdə yaşamadığı üçün bu dövrdə ingilis dilinə cəmi 900-ə yaxın söz daxil olmuşdur (8).

Dame (xanım), **ser** (cənab), **servant** (xidmətçi) kimi sözlər çox güman ki, ingilis dilinə yuxarı təbəqə üçün işləyən ingilis qulluqçuları vasitəsilə daxil olub. Fransız dilindən ingilis dilinə keçən sözlərin sayında real artım XIII əsrdə daha çox özünü göstərmişdir. Bu dövrdə İngiltərə ilə Normandiya arasında siyasi əlaqələr kəsildi və İngiltərədə qalan Normanlar özlərini ingilis sayaraq ingilis dilini öyrəndilər və gündəlik həyatda ingiliscə istifadə etməyə başladılar. Torpaq sahibləri, dövlət məmurları, hakimlər və vəkillər getdikcə ingilis dilindən daha çox fransızcaya üstünlük verirdilər. Bu keçid zamanı bir çox fransız terminləri də ingilis dilində yer almağa başlamışdır.

Ümumiyyətlə, tədqiqatçılar ingilis dili tarixi inkişaf baxımından üç mərhələyə ayırırlar.

1. İngilis dilinin qədim dövrü (450-1066)
2. İngilis dilinin orta dövrü (1066-1500)
3. İngilis dilinin yeni dövrü (1500-ci ildən günümüze qədər).

Qeyd olunduğu kimi, qədim dövr eramızın V-VI əsrlərini (450-1066) əhatə edir. Həmin dövrdə fəaliyyət göstərən ingilis dili qədim ingilis dili adlanır. Qədim ingilis müasir ingilis dilindən müəyyən mənada fərqli dil təzahürü kimi diqqəti cəlb edir. Qədim ingilis dilinin anqlosaks istilası dövründə təşəkkül tapdığı göstərilir. Anqlosaks istilası dedikdə, Şimali german tayfaları olan anqların, saks, yut və frizlərin Britaniyanı istila etməsi nəzərdə tutulur. Anqlosaks istilası V əsrin ortalarından təxminən VI əsrin sonlarına qədər davam etmiş, nəticədə britlərin əksəriyyəti qırılmış, sağ qalanları isə Şotlandiyaya, Uelsə və indiki Bretan torpaqlarına sığıdırılmışdır. Ölkə 597-ci ildə romanlar tərəfindən işğala məruz qalmış və bunun nəticəsində dilə ciddi təsiri olmuşdur. Romalı hökmdar Avqust buraya xristian dinini gətirmiş, bununla da latın dili xüsusi əhəmiyyət daşımağa başlamışdı: latın əlifbası ilə yanaşı, latın dilli dini terminlərdən də geniş şəkildə istifadə olunmağa başlanmışdır.

VI əsrin sonlarında artıq Britaniya ərazisinin böyük hissəsini german tayfaları tutmuşdur. German tayfaları romalıların keltlərin məskun olduğu Britaniya ərazisini tərk etməsindən sonra buraya daxil olmuş, onların yerli əhalinin nikah əlaqələrinə çox güclü təsiri olmuşdur. Qədim ingilis dili məhz adı çəkilən tayfalarla yerli keltlərin qarışması nəticəsində təşəkkül tapmışdır. Uzun illər boyunca, əsasən, sakson, anql və yutların, eləcə də digər tayfaların danışdığı dillərin qarışması nəticəsində anqlosaks və ya

qədim ingilis dili meydana gəlmişdir. Beləliklə, qədim ingilis dili Böyük Britaniya adalarının yerli xalqlarının dillərindən təşkil olunmuşdur. Böyük Britaniya adalarının yerli xalqları olan german tayfaları – anqlo-saksonlar özləri də əslində tamamilə fərqli bir xalq olan keltlər (sonralar keltlər iki qola bölünmüşdülər: qoidellər və ya qaellər) əsasında formalaşmışdı. Kelt dili İrlandiya, Uels, Kornuoll, Şotlandiya və Fransanın Britanniya bölgəsi və Böyük Britaniyanın bəzi hissələrində bu gün də danışılan ingilisdilli ləhcəyə bənzəyən, sakson dilindən fərqli bir dil idi (5, s. 20).

Nəticə

Beləliklə, ingilis dilinin yaranma tarixindən bu günədək dəyişildiyini, müxtəlif tayfaların İngiltərəyə daxil olaraq, bu ölkəni işğal edərək nəinki torpağını zəbt etmişlər, hətta ingilis dilinin inkişafına da təsir etmişlər və bu qədim ingilis dili tarixində öz əksini tapmışdır. Anqlo-Sakson poeziyasının önəmli nümunəsi sayılan “Beowulf” eposu ümumgerman alliterativ, kökləri etibarilə Hind-Avropa ulu dilinə söykənən poemadır. Günümüzdə gəlib çıxan bu epik poema öz orijinal versiyası ilə diqqəti cəlb edir və tam şəkildə bu gün istifadə olunan ingilis dilindən fərqlənir. Tədqiqatdan aydın oldu ki, bu poemanın ilk yazılmış versiyası ilə müasir tərcümədə xeyli fərq var. İllər otdükcə dilin dəyişilməsinin şahidi oluruq. Qədim dövrdən bu günə kimi hər bir dil inkişaf etmişdir və formalaşmışdır. İngilis dili də eyni ilə qədim dövrdən bu günə gələn əsərlərdə, poemalarda dəyişildiyini bizə tam aydın şəkildə göstərir.

ƏDƏBİYYAT

1. Ədəbiyyat lüğəti. Bakı: Ayna Mətbu evi, 2007, 220 s.
2. İbrahimova V. Azərbaycan folklorunun ingilisdilli qaynaqlarda tədqiqi və tərcümə məsələləri. Bakı: Şəms, 2010, 186 s.
3. Tahirov İ. Qədim ingilis dastanı “Beowulf”un Azərbaycan dilinə tərcüməsi haqqında // Dilçilik araşdırmaları, 2022, №1, s. 101-112.
4. Tutaş N. Eski ingilizcedən günümüzdə: deyişimi və gelişimi. Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi, 2014, 54 (1), s. 287-306.
5. Urqan M. İngiliz edebiyatı tarihi. Eskişehir, 2013, s. 26-56.
6. https://britlitaum.weebly.com/uploads/7/9/9/8/79982504/04_-_beowulf_formatted.pdf
7. Tim Covell- <https://covell.ca/the-best-of-beowulf-brought-into-english/Chickering>
8. “Beowulf” - en.m.wikipedia.org
9. https://bahasa.wiki/tr/Translating_Beowulf

Резюме

Лала Алиева

Место эпоса «Беовульф» в процессе становления английского языка

Поэтика, как язык художественных произведений, является одним из литературоведческих терминов, изучаемых в литературе всех народов мира. Еще один термин, который приходит на ум, когда речь идет о языке художественного произведения, – это термин «поэтика», применявшийся почти ко всей европейской литературе средневековья. Однако дело в том, что поэтика лишь резюмировала язык литературных произведений, написанных в стихах. Поэтому название этой области науки произошло от слова поэзия и считалось наукой о поэтическом языке. Хотя поэтика, берущая свое начало от слова поэзия, включает в себя особенности языка стихов, язык и стиль эпических произведений, написанных стихами, можно считать разновидностью поэтики. Говоря о поэтике английской литературы, имеющей древнюю историю, следует особо упомянуть «Беовульфу», считающегося знаменитым английским героическим эпосом. Сложность эпоса «Беовульф» обусловлена

величием и великолепием исходного текста, главным образом мелодической и ритмической структурой древнеанглийского языка и аллитеративной поэзией, написанной на этом языке. Отмечается, что главной поэтической чертой этого эпоса является аллитерация. Также обсуждается формирование английского языка с древних времен. Грамматические изменения сделали разницу между старым и средним английским языком. Обсуждается период, в который были созданы эти изменения. В эту статью включены слова древнеанглийского языка, изменившиеся до наших дней, а также то, что отдельные слова дошли до наших дней, и внедрение в английский язык слов из других языков. Наряду с этим упоминалось также о большом влиянии вторжения трех германских племен в Британию на английский язык и его изменения. Норманнские племена поселились в Англии и выучили там английский язык. В статье рассматривается процесс становления и эволюции английского языка.

Ключевые слова: Английский язык, английская литература, эпос «Беовульф», поэтические особенности языка

Summary

Lala Aliyeva

The Place of the Epic "Beowulf" in the Process of the Formation of the English Language

Poetics, as the language of artistic works, is one of the literary terms studied in the literature of all peoples of the world. Another term that comes to mind when thinking about the language of a work of art is the term poetics, which was applied to almost all European literature in the Middle Ages. However, the point is that poetics merely summarized the language of literary works written in verse. Therefore, the name of this field of science was derived from the word poetry and was considered as the science of poetic language. Although poetics, which takes its root from the word poetry, includes the characteristics of the language of poems, the language and style of epic works written with poetry can be considered a kind of poeticism. When talking about the poetics of English literature, which has an ancient history, "Beowulf", which is considered a famous English heroic epic, should be specially mentioned. The complexity of the "Beowulf" epic is due to the greatness and grandeur of the original text, mainly to the melodic and rhythmic structure of the Old English language and the alliterative poetry written in this language. It is noted that the main poetic feature of this epic poem is alliteration. Also, the formation of the English language from ancient times is discussed. Grammatical change made the difference between Old and Middle English. The period in which these changes were created has been discussed. The words of the ancient English language that have changed to this day, as well as the fact that certain words have survived to this day, and the introduction of words from other languages into the English language, are included in this article. Along with this, it was also mentioned about the great impact of the three Germanic tribes' invasion of Britain on the English language and its changes. Norman tribes settled in England and learned English there. The article examines the process of the formation and evolution of the English language.

Keywords: English language, English literature, "Beowulf" epic, poetic features of the language

Redaksiya heyətinin üzvü Fil.e.d. prof. Veysəlli Fəxrəddin Yadigar oğlunun rəyi əsasında çapa məsləhət görülmüşdür.